

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет
«Одеська юридична академія»

**«СУЧАСНІ ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ:
ГЛОБАЛЬНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ»**
**«MODERN POLITICAL PROCESSES: GLOBAL
AND NATIONAL DIMENSIONS»**

**МАТЕРІАЛИ ІІІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

30 листопада 2023 р.

м. Одеса

УДК 323.2+327(043.2)

За загальною редакцією президента Національного університету «Одеська юридична академія», доктора юридичних наук, професора, академіка Національної академії правових наук України, академіка Національної академії педагогічних наук України **С.В. Ківалова**.

Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м.Одеса, 30 листопада 2023 р.) /за заг.ред. С.В. Ківалова. –Одеса , 2023. 238с.

Modern political processes: global and national dimensions: materials of the 3rd International scientific and practical internet conference (Odesa, November 30, 2023) / by general editor. S.V. Kivalov. - Odesa, 2023. 238p.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції.

УДК 323.2+327(043.2)

© Національний університет

«Одеська юридична академія», 2023

ЗМІСТ:

ПЕРЕДМОВА.....	3
I СЕКЦІЯ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ПАРАДИГМИ І КОНЦЕПТИ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ: ЕВОЛЮЦІЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН	
Балан С. (Київ) Від інформаційного суспільства до інформаційної держави: закономірності та перспективи формування держави нового типу.....	9
Кормич А. (Одеса) Динаміка концепту держави в контексті цифрової трансформації: чинники та виклики.....	13
Ovcharenko S. (Switzerland, Geneva) Post-non-classical discourse of informational confrontation policy research.....	17
Яковлев Д. (Одеса) Рациональний вибір у сучасному політичному процесі: соціально-психологічні дихотомії	23
Білий В. (Одеса) Політичні дебати у сучасному політичному процесі.....	27
Яковлева Л. (Одеса) Соціальне проектування легітимності влади у сучасних політичних процесах.....	31
Железков А. (Одеса) Політико-правова регламентація узурпації влади.....	35
Чигідін В. (Одеса) Демократичне представництво у сучасному політичному процесі.....	38
Ярова Л., Кольцов В. (Одеса) Демократизація політичного процесу в Україні: від деолігархізації до консолідації суспільства.....	43
Яковлев Д., Іваськова Д. (Одеса) Свобода вибору як визначальна умова демократичного політичного процесу.....	47
Пелевін Є. (Одеса) Громадянське суспільство та публічна влада: рівні взаємодії.....	50
Гученко К. (Київ) Вплив політичних процесів на вчинення військовослужбовцями злочину дезертирства.....	55
Чоста К. (Краматорськ) Імідж державного службовця як предмет політичного аналізу.....	60

7. Яковлев Д. В. Політичні дебати як засіб раціоналізації політичної взаємодії. *Актуальні проблеми політики* : зб. наук. пр. 2010. Вип. 40. С. 50-57. URL : http://app.nuoua.od.ua/archive/40_2010/9.pdf

*Лілія Яковлева,
доктор політичних наук,
професор кафедри соціології,
Національний університет «Одеська юридична академія»*

Соціальне проектування легітимності влади у сучасних політичних процесах

Наукові візії майбутнього, які ґрунтуються на раціональному аналізі тенденцій соціально-політичного розвитку та обґрунтуванні різних сценаріїв розгортання подій є важливою складовою сучасного політичного процесу. Від якості наукового прогнозування залежить соціальне, економічне та політичне проектування діяльності інститутів. А здатність публічної влади враховувати результати наукового прогнозування та проектування повною мірою обумовлює її легітимність. Наголосимо: «Легітимність влади є центральним поняттям політичної науки та однією з головних характеристик сучасного демократичного суспільства. Найбільш очевидною є відповідь, яку дає електоральна демократія: легітимною є влада, яку громадяни обирають у результаті проведення регулярних конкурентних та чесних виборів» (4, с. 93).

Роль науковців та публічних інтелектуалів у легітимізації публічної влади ґрунтується на застосуванні раціональної аргументації щодо прогнозування та проектування розвитку політичного процесу в інформаційну епоху.

Слід відзначити, що «Завдяки використанню раціональної аргументації публічні інтелектуали відіграють важливу роль у процесі легітимації публічної влади, обґрунтовуючи «право на владу» як окремих осіб так і політичних інститутів. При цьому, інститут публічних інтелектуалів може бути віднесено до одного з основних інститутів легітимності публічної влади» (5, с. 167).

Взаємодія публічної влади, науковців та публічних інтелектуалів у демократичному («відкритому») суспільстві не може обмежуватись пошуком адекватних вимогам часу інтерпретацій політичної реальності. Це стосується як окремих соціальних сфер суспільства (національний рівень прогнозування та проектування) так і світу у цілому (глобальний рівень).

У цілому, соціальне проектування легітимності влади визначається як творче конструювання образів можливих станів легітимності влади з урахуванням найбільш ймовірних сценаріїв розвитку політичного процесу у національному та глобальному вимірах. Відзначимо, що «Метою проектування є таке перетворення дійсності, коли створюються (чи передбачається створення) об'єктів, явищ чи процесів, які б відповідали бажаним властивостям... Проектування – це: – визначення версій чи варіантів розвитку або зміни певного явища чи об'єкту; – конструювання варіантів оптимального майбутнього стану об'єкту; – форма випереджального відображення і перетворення дійсності, спрямована на конструювання системи параметрів майбутнього матеріального об'єкту чи якісно нового його стану; – прийняття рішень в умовах невизначеності» (1).

Саме тому, прогнозування, разом із науковими новаціями та відкриттями є основою легітимності наукового знання у суспільстві. Від К. Маркса (одного із фундаторів напрямку соціального проектування) до О. Тоффлера (найвідомішого футуролога ХХ століття) сценарії можливого (та бажаного) майбутнього є важливою складовою наукового знання. Щоправда, слід погодитись із тим, що «Марксизм створив науковий апарат, що увійшов до класичних надбань соціальних наук, але, разом з тим, припустив антигуманну інтерпретацію суспільного життя та відповідну соціальну інженерію. Питання розвитку творчості розглядалося переважно в контексті „локомотивів історії” та міжформаційного переходу від „предісторії до історії” людства» (3, с. 43).

Водночас, соціальне проектування є потужним чинником легітимності не лише для науковців та публічних інтелектуалів, але й для публічної влади. Соціальне проектування відображає потужний запит індивідів щодо

прогнозування власного життя. Соціальне проектування легітимності є затребуваним з боку суспільства та невід'ємною складовою діяльності публічної влади. У сучасному політичному процесі змінюються умови соціального проектування – відповідно до футурології О. Тоффлера, суспільство переходить від індустріального до інформаційного стану (хвилі). Знову, як і під час переходу від традиційного до індустріального типу суспільства, зростає вага соціального проектування. Від того, яка держава чи клас, спираючись на наукові прогнози, виявиться здатною до проектування власного майбутнього, залежить їх місце у глобальному політичному процесі.

Слід наголосити, що «у культурно-історичній ситуації Модерну спостерігається підвищена потреба в соціальних ідеалах і утопічному проектуванні, які згодом набувають рис науково обґрунтованої практики передбачення майбутнього у футурології... ставлення до соціальних ідеалів і утопій визначається характером культурно-історичних ситуацій, у яких існує суспільство... в основі практики перетворення буття в контексті тріади минуле-сучасність-майбутнє знаходиться соціальний ідеал – як образ досконалого соціального устрою, в якому зняті реальні дефекти, а реальні потреби задоволені» (2, с. 178).

Визначений соціальний ідеал легітимності публічної влади є, водночас і вектором розвитку політичного процесу і його метою. Ідеальна легітимність є недосяжною, але наукові сценарії її проектування, які ґрунтуються на соціальному ідеалі легітимності є важливою складовою конструювання політичної реальності. Соціальне проектування легітимності влади виступало в ролі каталізатора процесів модернізації та демократизації під час переходу від традиційного суспільства до індустріального. Наразі становлення постмодерної епохи потребує переосмислення феномену легітимності влади та визначення візій його майбутнього за допомогою соціального проектування. Відзначимо, що у епоху модернізації легітимність влади залежала від підтримки громадською думкою її раціональних рішень, спрямованих на задоволення суспільних потреб.

У процесі соціального проектування легітимності публічної влади відбувається взаємодія між соціальним ідеалом, соціальним прогнозуванням та соціальним проектуванням. Обґрунтованими є наступні визначення: «Соціальний ідеал» визначено як теоретичний конструкт, що описує досконалий стан суспільного устрою та відображає аксіологічні доміанти та соціо-культурний стан соціуму. «Соціальний прогноз» осмислюється як гіпотеза про можливі напрями культурного поступу, розвитку суспільних відносин чи конкретних соціально-економічних процесів на підставі виявлених закономірностей та тенденцій. «Соціальний проект» визначається як сукупність цілей, завдань та конкретних дій, метою яких є наближення до певного соціального ідеалу прогнозованого стану соціокультурної реальності з використанням існуючого потенціалу та врахуванням об'єктивних обмежень» (2, с. 179).

У сучасному політичному процесі слід відокремити наступні характерні риси соціального проектування легітимності влади: 1) легітимність влади набуває справді глобального виміру. Відтепер соціальне проектування легітимності потребує врахування глобального виміру політичного процесу – задля реалізації курсу на європейську та євроатлантичну інтеграцію влада має бути легітимною не лише в очах громадян власної країни, а й для громадян країн-партнерів. Це набуває особливої ваги під час широкомасштабного збройного вторгнення. Тільки легітимна влада здатна перемогти агресора, тому у сучасній війні завжди дії спрямовуються на вплив на громадську думку «третіх» країн. Запобігти такому впливу, нейтралізувати його та перехопити ініціативу у процесі делегітимації є одним із важливих завдань соціального проектування легітимності у сучасній Україні; 2) розмивання символічних кордонів між наукою та мистецтвом у просторі соціальних мереж та інтернет-комунікацій. Медіатизація та віртуалізація просторів соціальної взаємодії сприяє дивергенції меж соціального проектування та розширює простір для інтелектуального конструювання реальності. Водночас, медіатизація кидає виклик науковій раціональності та узалежнює легітимність від медійних шоу,

які формують громадську думку; 3) політичний плюралізм та множинність версій «соціального ідеалу» у глобальному вимірі політичного процесу утворює різноманітність принципів та концепцій легітимності влади. Це також ускладнює соціальне проектування легітимності у сучасному політичному процесі.

Список використаних джерел

1. Безпалько О.В. Соціальне проектування: навчальний посібник. Київ, 2010. 127 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2615/1/O_Bezpalko_SP_IL_KUBG.pdf
2. Клешня Г. М. Соціальний проект у епоху постмодерну: дис... канд. філос: наук: 09.00.03. Київ, 2016. 206 с. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/40304/Kleshnia_dis.pdf?sequence=1&isAllo wed=y
3. Шедяков В. Соціальна творчість та інноваційність стратегічного управління. Політичний менеджмент. 2013. № 1-2. С. 42-51. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/shediakov_sotsialna.pdf
4. Яковлева Л. І. Координація публічної влади. Актуальні проблеми філософії та соціології. 2022. № 35. С. 93-97.
5. Яковлева Л. І., Яковлев Д.В. Політика без ток-шоу. Потенціал звернень публічних інтелектуалів щодо легітимації влади. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2022. № 39. С. 163-169.

Андрій Железков ,
аспірант кафедри політичних теорій
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник - к.політ.н., доц. **Краснопольська Т.М.**

Політико-правова регламентація узурпації влади

У процесі еволюції людство, в глобальному сенсі, вибрало шлях до демократизації політичного ладу, захисту прав і свобод громадян, створення законів, які регламентують порядок функціонування політичної системи та захищають суспільство від свавілля. Це дало б насагу в розвитку соціуму, групи, індивіда та держави в цілому та захистило від можливої дестабілізації як